

Kibaru

a bè bò kalo o kalo "AMAP" ka yamaruya kònò

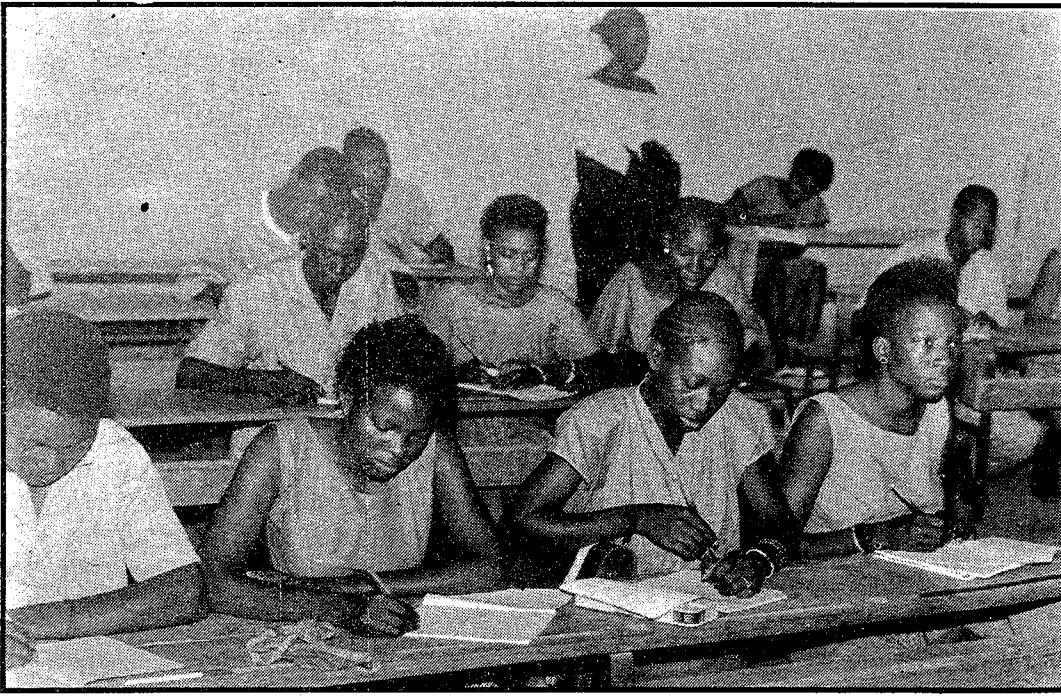

Bamakò
nògòcogo
kèra
dusutinyèko
ye
(Peresidan Musa
TARAWELE ka
kòròfò b'o kan
nyè 8 la)

San
1989 - 1990

lakòlita

(a bè nyè 8 la)

ka bò Mali balikukan baarada " DNAFLA " la

Hakilijakabò

Nafa jumèn bè fasokanw kalanni na

Fasokanw kalanni nafa ka bon kosè-bè an ka jamana kònò bi.

Bawo, fasokanw nafa dònennen don dugù fitininvani dugubaw bée la Mali kònò.

N'an y'a lajè, an b'a kòlòsi k'a fò k'an ka denmisènw bè kalan kè kan wèrè la min t'u ka kan ye. O kalan kònòna na u bè gèlèya caman sòrò i n'a fò hakiliwuli, barisa u wajibiyalen bè ka walikan (tubabutan) dòn fòlò, ka dònnyia sòrò o kan in na.

Walikan bè kè sababu ye kalandenw b'u ka kan bila, k'u ka danbew ni laadaw tunun u la. O de b'a to kalandenw t'u faso dòn bilen, u t'u faso ka nyètaa sabatili sirawdòn. Ola, utè se ka yèlèma don u ka jamana kònò, walasa a bè taa nyè.

NKa ni kalan kèra an fasokanw na, kalandenw tè gèlèya sòrò, u hakili bè dayèlè joona, k'u ka dinyè kow caman faamuyali teliya. O b'a to karamògòw ni kalandenw bè nyògòn faamuya nògòya la, ka karamògòw ka baara finyèya kosèbè.

Fasokanw kalanni bè se ka kè sababu ka dònnyia kuraw di kalandenw ma, o bè se ka na ni jiidili ye an ka jamana na. Barisa kalandenw bè se ka dònnyia kuraw sèmèntiya u ka

dugu ni jamana kònò. Kalandenw bè forobaara kalan, ka nakobaara kalan, ka jirituru kalan, ka baganmara ani mònni kalan. O de b'a jira ko fasokanw kalanni dan tè kalanjè, sèbènni ani jate dòròn ye. Bawo cikè, baganmara, mònni, jirituru ni kalan bè taa nyògòn fè: kalan bè sòrò yiriwa. An b'a ye nin na k'a fò ko fasokanw kalanni kèra koba ye an ka jamana kan, an bè se k'a fò ko fasokanw yeelel ye, yeelen min ye kalanbaliya dibi fara yeelen, a kèra sababu ye ka jonya juru tigè.

Barisa n'i bè kalan kè walikan na i y'o tigi ka jòn ye. Fasokanw kèra fèn ye min ye an ka yèrèmahòrònya sinsin, bawo kalandenw yèrè bè se k'u ka sannifeere konyèw nyènabò u yèrè ye, mògò si t'u namara tugun, u bè jigginniso, dògòtòròso ani kalanso jò. Fasokanw kalanni y'an ka yèrèmahòrònya sinsin, ka hakilinan nyuman caman di, ka kalanbaliya duga, ka yiriwali ni nyètaa jiidi.

Ode la jamana maakòròwy'a fò «jidòn, sodòn, yèrèdòn de nyògòn tè». O kama, a nyinin don bée fè, i bè yòrò o yòrò, kungo kònò, dugu misènw ni dugubaw la, bée ka i cèsiri ka kalan kè ni dusu ye sanga ni waati bée.

Bawo ni min ma kalan, i bèna nimisa don dò. Barisa, fasokanw dòròn de bè se ka faantanya kèlè. Ola an b'a fò ko fasokanw ye anw ka kèlè minèn ye.

Numuso KABA
kalanden Darawela
sira n° 120 x35 Bamakò.

Kan ye juru ye min bè balimaya sinsin mògòw ni nyògòn cè. Minnu taamana dinyè fè, n'u y'u yèrè sòrò kulu cè la, u ka kan tè fò kulu min fè, olu y'a dòn tigitigi ko kan bè mògòw gèrè nyògòn na.

Sabu o kulu la, ni mògò kelen sòròla min b'i ka kan fò, o yòrò bée, i n'o bè gèrè nyògòn na, o ye teriya daminènen ye, o ye kelenya daminènen ye.

N'a nana an ka kalansow kònò, karamògò min bè kuma kalandenw fè u ka kan na, o karamògò bè siran ka yiranyiran, ka tungurunin kogo kari ka bò ani a ka kalanden-kuraw ce.

Kalandenw bè walansalan kalan so kònò, sabu karamògò y'u dò ye, u b'a ka fòta faamuya.

Gèlèya minnu bè kalan kèli la walikan na, n'olu ye kan mènni, n'a durusili ye, o bè kè sababu ye ka kalanden caman bali ka walansalan kalan so kònò.

Kalan kèli an ka kanw na o daminè ni sisancè an y'a kòlòsi k'a dòn an bè se ka kalan kisa min kè san kònò an ka kan na, o tilancè tè sòrò, n'an bè kalan kè walikan na.

Mun bè karamògòya gèlèya? I b'a fè ka min lase, o fòcogo faamuyali hukumu kònò, kalanden kècogo k'a hakilina fò karamògò ye.

Nin gèlèya fila fòlen ninnu ju ye kanko ye. Kiimèli y'a jira ko kalanso bi naani min bè segu mara kònò, n'o kalandenw bè jate kè ba'manankan na, k'o kalandenw bè u tònyògòn w tubabu kalandenw nyè jatekalan si ratigè la.

Nin ye dònoin fòlen ye kalan kèli nafa la kalandenw ka kan mènta la.

Nka, o n'a ta bée, nimisa b'an karamògòw la, sabu denfa caman, kalanbaga b'o la, kalanbali b'o la, nyèmògòw yèrè b'o kulu la, olu hakili gèlèyalen don, o kèlen bè sababu ye ka fasokanw yoboyaba? K'a titati caya. K'a kè joròko ye.

«Min ka bon, o de ka girin».

Amadu JARA

hakilijakabò

Fòlò, kalan tun bè kè tubabukan na an ka kalansow kònò. Kalanden caman tun bè bin sira la. U tè se ka taa nyèfè k'a d'a kan u bè kalan kè kan min na, o t'u ka kan ye. A faamuya ka gèlèn u ma kosèbè. An ka kuntigiy' a jateminè ko faso tè se ka yiriwa ni walikan ye. Walikan kalanni ka gèlèn.

San 1979, an fasokanw kalanni donna an ka lakòlisow la. O kelen, faamuya teliyara, kalandenw walawalanna kosèbè, barisa u ni karamògòw bè nyògòn faamuya. Kalanden caman sera ka taa nyèfè, jateminèw y'a jira ko kalanden minnu y'u fasokanw kalan, olu caman taara nyèfè ka tèmèn minnu y'a daminè tubabukan na.

O la sa, an bè se k'a fò ko fasokanw kalanni lakòlisow la, o nafa ka bon kosèbè. Nka bamananw ko: «ko kura tè falen wòyò kò». O kòrò ye ko kura te se ka kè gèlèya kò.

Gèlèyaw ka ca: kalandensomògòw ma kalan in cogoya faamu. Karamògòw yèrè ma kalan kosèbè kalan in taasira kan. Baarakèminèn t'u bolo. Karamògòw bilalen don u yèrè ma ten. Nyèmògòw y'u mago bò kalan na. Kalanko gèlèyara kosèbè.

Halima TARAWELE.

Kanw bée sèbènni ka nyi u kalanni nyògòn tè. Kalan nafantan tè yen. Nka n'a donna lakòlisow kònò, o nafa ka bon. N'i ye ko o ko gèlèyalen ye, don dò a bè nògòya.

Fasokanw kalanni lakòlisow kònò, nafaba b'a la. Mògò tè kalan nafà fò mògò ye tugun.

N'i y'a mèn ko jamana o jamana yiriwara, a baju y'a fasokan kalanni

n'a sèbènni ye.

Mògò bè ko caman faamu i fasokan na ka tèmè walikan kan. Fasokan kalanni bè jamana ka hòrònya sabati, k'a tiimè, k'a bonya jamana wèrèw cè la. Mògòw ko: «jidòn, sodòn, ninnu si tè yèrèdòn bò». O la, yèrèdòn baju y'i fasokan kalanni n'a sèbènni ye. Yèrèdòn in sababu bè na ni hòrònya ye.

Ne hakili la, fasokanw kalanni lakòlisow kònò, o nafa ka ca: dònni, faamuyali, yiriwali. Ola bée bè don da kelen fè ka bò da kelen fè. Jamadenw bè nyògòn ka fòta ni sèbènta si dòn.

Nka, ko mana kè cogo o cogo, gèlèya dò bè sòrò a la. Gèlèyaw ka ca, nka gèlèya ninnu cè la, kunbabaw bè yen. Karamògò minnu bolo b'a dègè noon su ni tile, u ka kan ni kòlòsili ye. bawo: «jago kun ye tònò ye». Warinin min ka kan n'u ye, u k'o sòrò a tuma na.

Ukabaarakèminènwafalen, baarakèyòrò ka labèn n'o ye kalansow ye.

Hali bi bi in na, an ka kalanso dòw ye gasurunninw ye, hali kalanden dòw tè se ka wuli k'u tilen, da tè se karamògò ma.

Hun, an bè waati kònò, nka waati t'an kònò dé.

X
Zan BUWARE

bi tekò

Kuma man di kumabaliya man

Cèw mana kuma ko te.
Musow mana kuma ko te
Denmisènw mana wuli ko te.
Teko in kèra magosaba y'an bolo bi.
Fòlò mògò minnu tèmèna, olu ma te sidòn.

Olu tun ko baara. Nka, n'i ye baara fò bi itè mògò ye. Nka n'i ko te bè ne bara bi, i ka so bè fa, hali i yèrè tè sigiyòrò sòrò.

Bi ni mògò min ye jamà lajè hali n'i ye misi faga, u b'a fò k'a ma kè jamako ye, sabu te ma wuli.

Ne y'a kòlòsi an ka dugubaw n'an ka dugumisènw kònò, ni saya kèra u bè te san k'a wuli sangabonda la. plus exact

Ni mògòw ma te 'ko nèmènèmè, a bè kè sababu ye ka kojugu lase u ma, sabu dògòtòròw b'a fò ko te bè bana bila mògò la.

An ko fòlò mògòw tun tè fèn dòn, olu b'an ni fèndòn cè, sabu o mògòkòròba kelen-kelen minnub'an senkòrò, olu si tè te fè.

N'i y'a kòlòsi mògò min bè te min ani min tè te min, u ka dumuni kèco-gò tè kelen ye.

Fèn min bè mògò bali ka dumunikè a b'i bali ka baara fana kè; n'a y'i bali baara la, a b'i bali fènsòrò la; n'i dun ma fèn sòrò i bè kè labankojugu ye. O ye mun ye? Sonyèli. Nsonw dun bè taa min? U bè taa kaso la. Kaso laban ju ye?

Yèremalo. Mun b'an kisi ninnu bée ma, an ka dò bò an negelaw la, o de nyògòn tè.

Nka ni shènin ma kusu mèn, n'i ko paro, a n'o mèn. N'i ko denmisènnin ma k'a kana kònòden nyèyèlèbalita, n'a k'a b'a kunkolo tigè k'o y'a nyamayòrò, ye a y'a to ye.

Ni mògò min ye nin faamu, i na k'i yèrè ma sababu nyuman ye.

Nka ni mògò min ko mògò t'a ka te wari sar'a ye, o bè se k'a min para; sabu bamananw b'a fò ko bée sago b'i bakòrònin suko la, sanni i bennakaw ka se.

Yusufu FANE
Kababugu 'Kati
(Mali).

Kibaru kanubagaw

Sirajugula
Nkanabulonda

Bènkanw

Dinyè ko o ko, n'a bè taa nyè, a bè ko fila de sègèrè. Olu ye tòn walima janfa. Sirajugula dugu ta kèra nin fèn fila bée de ye. Sirajugula nkànaw y'u dafè dugu bée kèle, ka s'u la, k'u fara sirajugula kan.

Dugu barikantanw bè kèle yòronin kelen, dugu barikamaw bè janfa k'u minè. O dun bée ye cèya taabolo dò de ye dè! San tan faragèn kèra kò fè sirajugula masakèduguba faaba' min masakè fòlò kèra Faran zankè ye.

Walasa ka se ka mara sabati duguw bée kònò, faran zankè ye sirajugula nkana kelen-kelen sigi dugu sèrè tan kelen-kelen bée kunna, a ye duguw yèrè kònò mògò laadiri sigi u ka dugu kelen-kelen dugutigiyia la.

O ma k'a dan ye. A ye sirajugulakaw benbakè sonyòrò kèrenkèrènnèn sigi dugu kelen-kelen bée kònò. Ka bato kè kelen ye wajibiya kònò bée kan.

Batominèbagaw nyèmògò kèra sònni Mori ye. Kèlebole taa sira fè, faran zankè ye kèlèkulu sigi sen kan min nyògòn barikama tun tè dinyè fan si fòlò.

A' ye hakèw lajè:kèleçè soka-nyèlènnaw: mògò 5000 kèleçè sennataamalaw: mògò 10.000;

kèledenw magoladilanbagaw: mògò 3000 sow ni faliw ladonbagaw: mògò 2000; dugu kèlèsibagaw kèle senfè: mògò 1000. Marafako tun mana dinya na fòlò.

Nka tama hakè tun ye 50.000 ye; npanmuru hakè tun ye 20.000 ye; kala hakè tun ye 25.000 ye. Fèn min tun ye tògòlamuru ni maramafèn misènnin tòw ye, dan tun t'olu la.

Sirajugula masamaradugu sere tun ye tan ni fila ye. O kelen-kelen bée tun marabaga bëdugu misènnin kèmèdekkankuma fò. Masamaradugu filè ninnu ye:

1°) Farajèwolo; 2°) Namori-la; 3°) Kòkèla; 4°) Wawasala; 5°) Bòlònjandugu; 6°) Magwanbugu; 7°) Bagamadugu; 8°) Kèmèdugu; 9°) Kininduso; 10°) Zankèla; 11°) Hèrètanaso; 12°) Sirajugula.

Nbènduja ni kotonyògon ta la kèra sirajugula marabagaw ka nyinifènw rò kunbabaw ye. Ala dun fana y'u jaabi konyuman o siratigèw la.

Sanji tun bè na a nacogo lakika la; sènèfènw tun bè nyògòn sòrò jiginèw kònò; sagaw ni misiw tun bè bugunna ka taa a fè awa baw tun tè dò wèrè la filanin wolo kò.

Sanu tun tè mògò si bolo nyinifèn ye awa cè ni muso tun tè pilanyògon na habada kungo sogo najiko la. Don dò la, Namori wulennin de wulila ka se sònni Mori ma k'a ka nka-

naw wele barisa kuma b'ale fè k'a lase jama ma.

Sònni Mori taar'o kuma da masakè faran zankè tulo kan. O ko ko baasi t'o la barisa fèn min bè mògò kònò, n'a ma bò da fè a bè bò jogo fè, o dun ma nyi sigikulu kònò. Jumadon walaha tilejan kèra bulonba kònò.

Dugu sèrè tan ni fila kelen-kelen bée marabaga tun bè kènè kan ka fara Faran zankè yèrè n'a kòròsigi nkana mògò mugan kan.

Faran zankè y'i kanto o yòrò de la ko Sònni Mori ka hòrònw lajèkun d'u tulo kan. O fana wulila k'i jò a ko:

«èe hòrònedenw, aw minnu kò n'aw nyè tè dòwèrè ye hòrònw kò aw lajèkun bè. N'i ye hòròn wele n'i m'a fò a ye i b'a d'a ma, n'i dun m'o si kè i bè kè filinyèrèmaden ye dèrè.

Horondenw, Namori wulennin de ko k'aw lajè ko kuma b'a da k'a d'aw tulo kan.

Aw dun b'a dòn ko sirajugula sigilen don hòròneden kelen-kelen bée de ka hakilinan nyuman kan».

O kuma fòlen, Banjuguba dimina i n'a fò a sigilen ka pèrèn fila ye. A wulila k'i jò ka kuma tigè sònni Mori da. A ko «èe sirajugula sigi b'a fè ka kè bila-koronin sigi ye.

K'an wele ko masakè b'an wele, o bè bèn; k'an wele ko e Sònni Mori b'an wele, o bè bèn; nka k'an wele ko. Namori wulennin b'an wele, èe dinyè dun

Kuma yòrò

b'a fè ka kabakolo kura jumèn ta sa dè!» Sanni Sònni Mori ka kuma, Kònèkèba ni nkana tòw wulila ka. Banjuguba minè k'a sèbè siri ni sarivaiuru ye k'a da kérèfè. Lajé to kéra ale degunnen kòrò.

O dun bènna jama bée ma barisa Sònni Mori ka bon a ka kuma tigènna ma. Faran zankè ye nkanaw fo u ka faamuya wale o la, ka sòrò ka sira di Namori wulennin ma a k'a kònòta fò.

«Jama hòròndenw, o ye Namori wulennin kan ye, ni ne ko k'aw wele o kòrò tè dòwèrè ye nyògònbòfilila kò.

Bi bi in na, an ka jamana nyògòn tè dugukolo in kòkan. A ka bon cogo min a barikalen bè n'o ye.

Fèn kelen dun b'an jè. N kan bè sirajugula yèrèwolodenw ma. Anw n'an ka maraduguw mògòw, fosi t'an bò nyògòn na, o tè sèbèko ye».

Namori wulennin y'o fò yòrò min na, a y'i sigi. O kuma dun taara jama bée jiminsira fè. koromadi, nkana dò don, o ye kuma nyini. Kuma dir'a ma.

A ko «A filè. Banjuguba, e tun b'a dòn ko nin nyògòn kuma barikama bè Namori wulennin da wa? « A ko tugun : «an ka masakè Faran zankè, bi y'e ni sònni Mori ni sirajugula hòròndenw bée wasadon ye. Namori wulennin ye fèn fò min tun b'an bée kònò, nka n'a fòcogo tun tè.

A dun fòra bi». Ale y'i sigi. Sulejan fana wulila. A ye kuma nyini. Kuma dir'a ma. A ko: «an ka masakè Faran zankè e ni

Sònni Mori, aw bée bonya sigilen bè. Namori wulennin ye kuma de jutigè, a m'a laban fòlò dè. Ako anw sirajugulakawn'an ka maramògòw ka kan ka bò nyògòn na. A k'an bònyògònna cogo fòkè». Sònni Mori ye kuma lasegin a wuliyòrò la n'o ye Namori wulennin yòrò ye. O fana ma bilakasuma kè. A wulila k'jò. Ako jama ma ko: «Otè ko ye min bè nyini yòrò jan. Anw benbakè tun tògò ye ko Ture. Anw dun b'o de kò, anw dun b'o de bato; o de dun ye anw jòsen ye. Munna an t'an f'an yèrè ma ko Turesiw?».

Aa, jama sigilen tun bè, jama wulila barisa jama ka bénkuma fòra. Sirajugulakaw kéra Turesiw ye. San bi caman kò u y'a k'u jamu ye. O dun kéra jamu fòlò ye dinyè kònò. Dinyè ye bòkabaloso ye, awa balokasa so fana don. Faran zankè y'a tile kè, ale sara; a denkè fòlò Faran Moriba y'a ta kè o fana sara; o dògònin y'a tile kè, o fana sara n'o ye .

Faran zuba de tile kéra jirimògòn batò tile ye benbasu tògò la. Faran zuba dògòkè faran Toro, o ka masaya tile nana min kè, o ye dò fara dugunkow kan. Ale de ye furu kè wajibi ye, furusiri min bè kè cè ni musocè benbasu jirimògòn kòrò. Cè ni muso tun bè siri nyògòn na de nkanyi k'u da tile kòrò u ka tile kelen k'o cogo la. U bè wòosi k'u wòosijiw don nyògòn na. U bè deli nyògòn kasajuguw la. Olu bée de ye kow ye minnu bè sigi sabati furunyògòn ni nyògòn cè. Faran Toro ka masaya tile banna.

Fanga sera Faran zankè mòdenw ma. O fòlò kéra faranakoman ye. Ale ye furu nyògòn donnì fègènya. Sirili tun tè kè bilen. Nka cè ni muso yamaruyali nyògòn ye, o tògò ma bò furu la bilen. O kéra laada ye. Dinyè yèrè tè laada so gansan ye wa?

— An faw y'a kè tan, anw fana b'a kè tan k'an kònòta fara o kan. O dòròn de bè dinyè kònò. Ko kurako tile banna kabini faranakoman tile. Faranakoman y'a tile kè, ale fana y'a fò don dò ko n ye wulada to awye! Faranasule sigir'o nònà. Turesiko dabilar'o de tile la ka Ture kè jamu ye. Ale fòlò de n'a ka tilela nkanabulonda jamaw bée fora ni Ture ye. Ale fana de tile la, jeliya bangera dinyè kònò. Okèra sira jumèn fè? Aw bén'o de dòn kibaru nimòrò nata kònò. Sanni o cè an bè tèmè ni maana tila in tònin ye..

Sirajugula Turew ka yaada n'u ka yèrèfò an'u ka waso ye u ka maramògòw tòorò haali. Olu de fana nyémògòw ye nyògòn ye ka bén ko la sirajugulakaw kòkan. U ko an ka bén ka jè ka Turew kèle, n'o kèra an bè se u la barisa u n'u ka nkanaya bée, an ka ca n'u ye awa an fana den nkanaw bè se k'u yèrè mònèbò. O bénbèn sirla o cogo la Turew kò kan. O kèle-jugu de wulila jumandonya dò fè. Sonnin Mori bònsòn min tun bè batokow nyèkun na o don, o y'i sen fa ka taa benbasu sònfenw nyini, ka na benbasu sòn sòn. O kòsòn, kèle bòra Turew ni banbagantiw cè k'a don kungo samaw ni banbagantiw cè. O kèra cogo di? O fana bè nyèfò aw ye kòfè!

Tumani Yalamu SIDIBE
«Jèkabaara» sèbènba Bamako.

NSIIRIN

donsokè Saliya

Saliya tun ye donso kògòlen ye Manikala. A tègè ka di o ye diya dan ye. A tè siran, a hakili sigilen. Don o don, Saliya bë sigi belebeleba fila walima kelen faga ka dugu bée labò. O tumay'a sòrò kungo sogo ka ca, o ye caya dan ye. Dugu bée n'a lamini bë kule ni Saliya tògò ye. Nka mògòw mèenna u ma Saliya ka donsoya kòrò dòn. Saliya dògòkè dò tun bë yen ko Kalifa. Kalifa tun de ye Saliya ka donsoya sankòròta. K'a da kan ale de b'a dèmè walasa ka sigi faga. Saliya n'a dògòkè bë taa kungojan kònò. A b'i meru jiriba dò kòfè k'a dògòkè bila ka taa sigi dakòròbò.

Kalifa fana tun ye denmisèn binyè kènè ye. A nyògòn bolikèla tun tè lamini bée la. A ka kegun, a hakili ka di, a ja sigilen i n'a fò a kòròkè.

Kalifa bë taa fo sigiw ka yòrò la k'i kanto sigi n'a denw ma: sigi i bo. Sigi bée la fitinin b'a fò ne wa? Kalifa b'a fò ayi. O ta kòròkè b'a fò ne wa? Kalifa b'a fò tugun, ayi. Fo ka se bakòrò ma. Bakòrò b'i kanto n'a kanba ye: ne wa? Kalifa b'a fò awò, n'kanbè e yèrè de ma, i bo. A bë boli da don. Sigi b'a gèn k'a gèn. A bolitò b'i kanto a kòròkè ma: sigi ye n kò saliya yo! sigi ye n kò Saliya yo... Kalifa man'a dògòkè kan mèn dòròn a b'a ka marifa labèn k'i kanto dògòkè ma: bolima, bolima n dògòkè. Kalifa bolitò mana tèmè dòròn, Saliya bë pan k'i jò ani sigi cè ka mugu wuli sigi ten kan. Sigi bë bin u b'a tò lase.

Saliya terikè kelen bë yen u kérèfè dugu dò la. Ala ma daladiya d'o ma donsoya la. O dè wulila don dò ka na s'a terikè ma, n'oye Saliya ye. Ee! Saliya n'i ma nyè ne ma, ne ka donsoya jaasitò don dè. Ne b'a fè i kàndege ita kécogo la. Saliya b'a fò: aa n terikè n'ta fè k'i jè fèn foyi la. Nka nin kelen ka gèlèn, donso bée tè sòn ne

ta in nyògòn ma. Terikè b'i nyòngiri ka Saliya deli fo k'a hinè don a la. A b'i kan to: n teri wuli nk'a nyèfò i ye: Ni n'y'a fò i ye ko n tè se, ko wèrè tè sabu ne ni n dògòkè de bë donsoya in kè nyògònfe. Ni ne ka ja gèlèya tè n bë sa, n dògòkè yèrè bë sa. Nka o tè baasi yé, n bë taa Kalifa nyininka n'a bë sòn a' ka taa. Saliya bë Kalifa wele k'a nyininka. Dògòkè laadiri b'i kanto: n kòrò n'e ye fèn o fèn fò ne tè ban o ma. U b'u labèn ka taa. Saliya b'a kunkolo firifiri k'i sigi, a tè dumunikè.

Terikè ni Kalifa bë taa fo kungojan kònò. Terikè b'a kè i n'a fò Saliya y'a nyèfò a nyèna cogo min. A b'i dogo jiri dò kòfè Kalifa bë taa sigi dakòròbò: sigi i bo...n kan bë e yèrè de ma, i bo ka boli dabò. Terikè bë Kalifa kan mèn yòrò min na a yèrè y'a laminè. A nyè su sigi kan, a bë boli ka yèlèn jiri kan, ka bo ni nyègènè kè k'a ka kulusi bée tinyè. Kalifa bë dò fara boli kan. So ni kungo tun ka jan. Kalifa bë boli cogo min a bë boli ten. A b'a fò dòròn: sigi ye n kò Saliya yo... sigi ye n kò Saliya yo... O y'a sòrò Saliya sigilen b'a ka bonda la, a kunkolo minènèn b'a tègè. A b'a dògònin kan fitinin mèn fo yòrò jan. A bë kule, k'a wuli ka marifa sònsòn ka sòrò ka boli k'a dògòkè sègèrè k'i kan bò kosèbè: Bolima bolima n dògòkè. A bë kasi. Dògòkè bolibagatò bë na ka tèmè Saliya la ka seri ka bin. O y'a sòrò mugu wulila sigi kan ka ban. Saliya bë sigi faga nka dògòkè bë du niya to.

Yaya Awu

Kuma man di
Kumabaliya man di

Nin kèra waraba, waraninkalan, surukuba ani nsongsanin ye. U taara donsoya la; o senfè u ye dajè faga, ka minankè faga ani warabilen.

Yamaruya dirà nsongsanin ma a ka fènw tila. Aye dajè di kòròjara ma, ka minankè di waraninkalan ma, ka warabilen di kòròsuruku ma.

Surukuba y'i sigi ka warabilen kuka la saalo, ka saalo. Nsonsanin y'a

Seko ni

nyininka ko: e jònna i niyòrò la wa? A y'a jaabi ko: ayi, n'ma jòn dè, a kuka la de ka jan kojugu.

Nsonsanin ko: aa! n kòròsuruku, e dun nisòn man di. A ko: ayi! a kukala de ka jan! Kabini o don nsonsanin ni surukuba farala

Yusufu FANE
Kababugu Kati
(Mali)

N ka kalimu ko di?

Baara tè nkalon ye
Baara nyògòn konyuman tè.
Baara ka nyi
Nk'a ka gèlèn
Ni nsonw m'o dòn
Baarakèlaw b'o dòn.
Baara ka gèlèn
Nk'a nafa ka bon
Ni baarakèlaw m'o dòn
Nsonw b'o dòn.

Fosi tè kè
Ni nò ma bò a la
Ta mana mènè
Sisi bë bò
Ni baara kèra
Sòrò ka kan ka kè
Ni sòrò dun ma kè
Ko fila don:

Kelen, i baarakècogo man nyi
Fura min b'o la, o ye
Yèlèma donni ye
I baarakècogo la.

Kelen, dò banamininen don i n'i ka sòrò cè
Fura wèrè t'o la
Wulikajò kò
K'o tigilamaa kèle

Sumana KANE
Balikukan Karamogò
Balikukan baarada la
Bamakò (Mali)

dònko kènè

Poyi : Cèkolonba

— N'i y'a ye a bè fò.

Dutigi ma cèkolonba;
I ma s'i ka dù la.

— N'i y'i dèselén ye i ka du la,
I ma tilen dudenw cè.

— E ye yèrè sagokè sòori du kònò,
Ka jènèya kolokolo du kònò
Ka sonyèli labila du kònò,
Yuruguyurugu kuma tè,
Janko binkanni.

— I ye tinyèli kè;
Ka sènèkèlaw kòngò
K'u jiminògò,
K'u lafu:

Cakèbaliw ye,
Miribaliw ye,
Tasibaliw ye.

— K'olu to, f'a najima,
K'u ji, f'a sumalen
K'u fa, fo k'u walankata.

Ee! Cèkolonba:
I ka du cira,
I ka du seleke naani binna,
Ka dudenw jèsèn.
Heyi! Dudenw: a ma ban dè,

a ma ban pewu-pewu,
a' ye wuli!
a' ye fara nyògòn kan!

Sabu, bamananw ko:
«Basa kelen kògò tè dènèn bèn».

Usumani Hamidu JAKITE
IEF San (Mali)

Ni n ko sonsorobugu
A na k'aw nyèna kin tògò don
kin tògò tè.
Ni n ko sonsorobugu
A na k'aw nyèna dugu tògò don
Dugu tògò tè.
Wa ne b'aw nyininka
Mun ye sonsorobugu ye?
Sonsorobugu
Aw t'a dòn wa?
Ne b'a fò aw ye
Min ye sonsorobugu ye
Sonsorobugu,

Sonsorobugu

Dinyè ye sonsorobugu ye
A tògò n'a jamu b'o jira.
<<Tuma-kè ani n-taara-k'i-to>>
Dinyè ye sonsorobugu ye
Mògòw sonsoro yòrò don
U to yòrò tè.
Nka o t'an sòn hakili la
An ka ko kétaw la
An bè nyògòn juguya
An bè nyògòn lajaba
An bè nyògòn faga
Sigiyòrò nòfè
Nanfolo nòfè
Ka sòrò
An bè taa k'u bée to
Dinyè sonsorobugu
Mògòw sonsoro yòrò don
U to yòrò tè!

Dawuda Moriba KEYITA

BP: 1629.

Bamakò (Mali)

Janto yèrèla

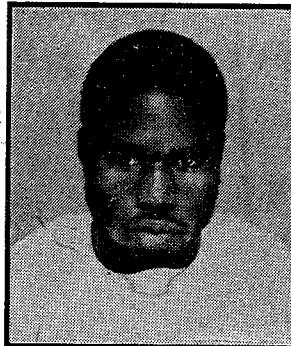
N Balima bolifèntigiw ni sen-namògòw
An t'a kè dòonin-dòonin sira kan.
Siraw ka dògò, bolifènw cayara

Wariko gèlèyalen don
Furaw sòngò ka ca.
Sennamògòw, a' ye taama
ni hakili ye
An ka jè k'an fanga fara
nyògòn kan
Walasa masibaw bè
nògòya
An kan janto nyògòn na
siraw kan
Sabu janto yèrèla kòròko
ka nyi

Solomani BARI
Bamakò (Mali)

Dabalibanko

Nin ye ko ye
Dabalibanko
K'i wele dumuni na
Ka kuma Lankolon jir'i la
Nin ye ko ye
Dabalibanko!
Ka jè ka sogo boso
K'i sigi k'a duntò filè
I ma kènyè ni bu ye
I ma kènyè ni kolo ye
Nin ye ko ye
Dabalibanko!

Ka jotigi jalaki
Ka jalakitigi jo
Ka tinyètigi nkalontigiya
Ka nkalontigi tinyètigiya
Nin ye ko ye
Dabalibanko!
Nògòlenkòro
E ko tòw ka jè
Dulenkòrò
E ko tòw ka tilen
Nin ye ko ye
Dabalibanko

Dawuda Moriba KEYITA
BP: 1629 Bamakò (Mali)

Bamakò nògòcogo kèra dusutinyèko ye

Hakililajigin siratigè la, san 1989, sètanburukalo tèmènen «UDPM» sekertèri Zenerali ni Mali fangaso kuntigi Zenerali Musa TARAWELE ni Bamakò kafo politiki ni fangaso nyémögòw ye Mali faaba komini 6 kelen-kelen bée yaala k'a lajè Bamakò saniyalen bè cogo min na.

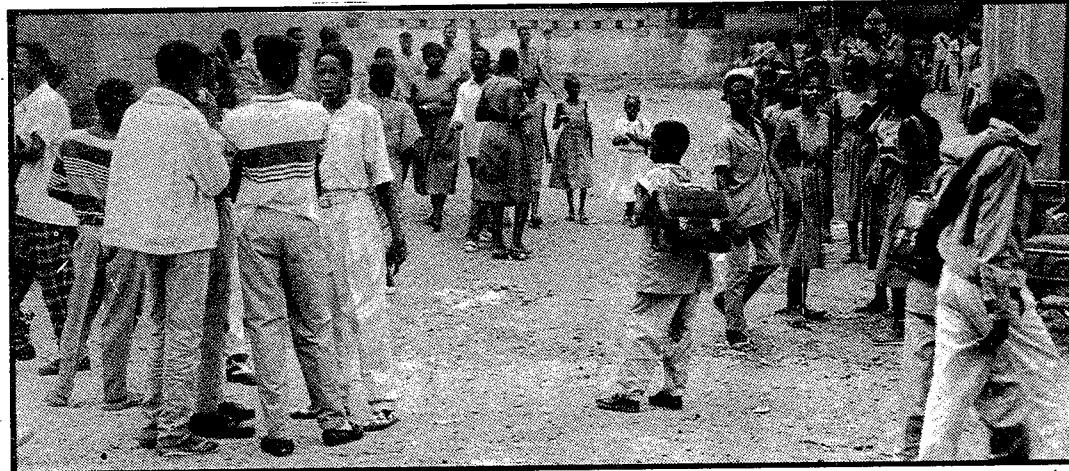
Taama in ye Mali nyémögò fòlò dusutinyè, k'a masòrò a ye min y'a nyè la, Bamakò tun dònneñ tè n'o ye. Sirabaw bée kelen don dingè kolonw ye ka ji kè k'olu lafa, nyamanw jènsènnèn don fan bée; jiboli dingèw bée gerennen don, ka jitoliw sigi u kònò; sogokalamafeerelaw ni fènfeerela wèrèw ka feerelifèn w dayèlèlen don o suma qo la, dimögòw ka bila la; sow lamininen don ni bin ye; dòw yèrè

ye kènè lankolonw sènè, k'o yòròw kè sosow fandayòròw ye. Tèmèsira tè sira minnu fè, olu de ka ca.

Kabini b'rè, a san 3 ye nyinan ye, Peresidan Musa TARAWELE ye wele bila politiki ni fangaso nyémögòw ma Bamakò yèlèmali la k'a kè sununkun ye. Bèe dun b'a dòn ko bana bée ju ye nògò ye; o tèmènen kò nògò ni dangantoya walew bè jamana ka sòrò nagasi, k'a ka nyètaa jaasi.

O de kòsòn, Mali nyémögò fòlò ye kangari gèlèn da Bamakò kafo nyémögòw ni Bamakòkaw ye, u ka ko bée kè bèsèya walew tiimèli konyuman na an ka jamana faaba kònò, walasa k'a togò kòrò lasegin a ma; n'u ma se k'o waleya, u mana min sòrò, o na kè u yèrè nyiniko ye.

sira nyuman kan, Zenerali Seku LI ye foli, tanuni ani walenyumandòn lase o tigilamögòw ma, u ka nkaniya nyumanya sababu la. A ye foli di karamögòw ni kalanden somögòw ma, u ka hadamadenya walew la, u y'u bolo di nyògòn ma minnu sensèfè, denmisènninw ladonni sira kan. Lakòlikalan ni bololabaa raw dorogoli nyògòn na, ka nyògòn dafa, funankèninw ka dinyèlatigè sira bòli la u ye, a da ser'o jòyòrò ma, k'a jira k'o bée ka nyè min sòrò, dò ka kan ka far'o kan, bawo bée tè se ka kè kubeda baarakèla ye. Wa o tèmènen kò, Mali ye cikè ani baganmara jamana de ye, n'an sera ka denmisènninw hakili dayèlè o sira kan, u k'a dòn ko baara kolon tè yen, nka mògò lankolonw de bée yen, o bëna kè sababu ye, u kan'u yèrè fisaya bololabaa raw ma. Minisiri Seku LI ye dò fò an wolokanw donniko kan lakòlikalan na. O wale ye nyèsòròli min kè kalanso fitinuw na, o kòsòn a bëna sifilè kalansobaw la. Fasokanw dondalali la jamana denw ka bònögòla n'uka nyètaa sira kan, o ye dawula min di balikukalan ma, k'a jòyòrò n'a nyèci girinya, Mali kalankow ni ladamulikow minisiri y'a jira, ko bée ka kan k'i cèsiri balikukalan fè, walasa an bée ka kan kelen fò hérè ni kelenya sinsini na jamana kònò. A ka kuma laban na, Minisiri Seku LI ko dò kèra kalanko ni ladamuliko tiimèli la jamana kònò; nka hakisa dò ka kan ka fara cèsiri kan ..

lakòlita

Mali seleke naani bée la, san 1989, òkutòburukalo tile 2, lakòlisow bée dayèlèla. O kada kònò, Mali kalankow ni ladamulikow minisiri Zenerali Seku LI ye jèmukan lase jama ma, ka dòonin fò kelenw ni kétaw kan. A ka jèmukan kònò, minisiri Seku LI da sera lajèba ma, min kèra nyinan ladamuliko sira kan, ni jamana fangabolow bée kelen-kelen ka ci-

den yamarualen tun b'a kènè kan. O lajèba senfè kalan taasiraw suguya bée jateminèra Mali kònò, k'a nyini ka dònsen kura don u kòrò, walasa jamana sèmèjirw, n'o y'a fuankèninw ye, olu ka sininyèsigi wagabè se ka bò cogo min na. Pariti ni gófèrenama togò la, jèkulu o jèkulu, walima jamana o jama na, minnu ye Mali dèmè k'a ka kalankow ni ladamulikow bila